

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: محسن ارجمند

سر دبیر: حبیب‌الله قاسم‌زاده

زیر نظر هیئت تحریریه

مسئول اجرایی: مریم کریمی

طراحی جلد: فاطمه پاشاخانلو

مسئول هنری و صفحه‌آرا: پرستو قدیم‌خانی

مسئول فروش و اشتراک: حسین افشار

بها: ۲۵۰۰ تومان

دفتر نشریه و مرکز فروش:

تهران، بلوار کشاورز، بین خیابان

کارگر و ۱۶ آذر، پلاک ۲۲۹

تلفن: ۸۸۹۷۷۰۰۲ - ۸۸۹۷۹۵۴۴

Email: baztabedanesh@yahoo.com

بازتاب

نشریه‌ای درباره شناخت، مغز و رفتار

دوره چهارم، بهار (۱۳۸۹)، شماره ۱۵

هیئت تحریریه

دکتر ونداد شریفی

روان‌پزشک

دانشگاه علوم پزشکی تهران

غلامحسین صدری‌افشار

نویسنده و مترجم

دکتر اصلاان ضرابی

روان‌پزشک

دکتر جمال عابدی

روان‌شناس

دانشگاه کالیفرنیا، دیویس

دکتر محمود عبادیان

استاد فلسفه و ادبیات

دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر حسن عشایری

روان‌پزشک

دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر محمدرضا باطنی

زبان‌شناس

دانشگاه تهران

دکتر خسرو پارسا

جراح مغز و اعصاب

دکتر بیژن جهانگیری

فارماکولوژیست

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر احمد جلیلی

روان‌پزشک

دانشگاه علوم پزشکی تهران

حسین حسین‌خانی

نویسنده و ناشر

دکتر محمدرضا زرین‌دست

فارماکولوژیست

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر رامین مجتبیایی

روان‌شناس و روان‌پزشک

دانشگاه جانز هاپکینز

دکتر آذرخش مکرری

روان‌پزشک

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر غلامرضا میرسپاسی

روان‌پزشک

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر عبدالرحمن نجل رحیم

نورولوژیست

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر تورج نیسنوری

جراح مغز و اعصاب

دکتر رضا نبیلی‌پور

زبان‌شناس

دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی

فهرست:

- سخن سردبیر ۳
حبيب‌الله قاسم‌زاده
- معرفی هیپوکرتین / اورکسین، یک هورمون مهم هیپوتالاموسی مؤثر در اعمال مغز ۶
بیژن جهانگیری
- خلأقیّت: طرح مقدماتی یک الگوی نظری ۱۰
محمدرضا شعیری / محمّدعلی اصغری مقّم
- کودکان گاردن آیلند ۱۷
امی ای. ورنر / ترجمه و تدوین: حبيب‌الله قاسم‌زاده
- لبخند مونا لیزا - ادراک یا اغفال ۲۴
ایزابل بورن، کلوس کریستین، و فلورین هارش لر / ترجمه و تدوین: اکرم خمسّه
- مغز نوجوان ۲۷
ب. ج. کیسی، سراگتز، و آدریانا گلون / ترجمه و تدوین: نوشین مجلسی، فرشید مرادیان
- نورویسیکولوژی قطعه پیشانی، انعطاف پذیری شناختی و تصمیم‌گیری ۳۲
اعظم نوفرستی
- سوگیری توجّه در اختلال وسواس فکری-عملی ۳۷
نوشین مجلسی، صفیه بهزادی
- شناخت در انسان‌نماها و انسان: آیا تفاوتی بین آنها وجود دارد؟ ۴۱
مایکل توماسلو و استرهرمان / ترجمه و تدوین: آزاده وزیری
- مصاحبه با آنتونیو داماسیو ۴۶
دیوید کوهن / ترجمه و تدوین: حسن حمیدپور
- پرسش و پاسخ ۵۴
مصاحبه با مارشا لین‌هان، مندی وایت / ترجمه: شهرزاد دیبائیان
- معرفی کتاب: کارکردهای ذهنی در جوامع عقب‌مانده / لوسین لوی - برول ۵۸

سخن سردبیر

مهمی، مورد غفلت قرار گرفته است و آن روان‌شناسی علم است که می‌تواند نقشی به‌سزایی در علم روان‌شناسی بر عهده بگیرد. او تاریخچه روان‌شناسی علم را به فرنیسیس گالتن برمی‌گرداند با انتشار کتاب دانشمندان انگلیسی: سرشت و پرورش آن‌ها در سال ۱۸۷۴. و بعد، علاقه به این زمینه را در دهه‌های اخیر پی‌گیری می‌کند. نویسنده، چهار زمینه تحقیقی را در این باره معرفی می‌کند:

۱. علم و روان‌شناسی شناختی. پاسخ دادن به سئوال‌هایی مانند کدام فرایندهای ذهنی به کشف علمی می‌انجامند؟ کدام عوامل شناختی در کارهای خلاق، نقش دارند؟ چه عوامل شناختی در ارزیابی انتشار افکار علمی اثر می‌گذارند؟ و اصولاً خلاقیت چیست؟ در این زمینه قرار می‌گیرند.

۲. علم و روان‌شناسی تطبیقی (مقایسه‌ای). در این زمینه، به سئوال‌هایی از نوع سئوال‌های زیر پاسخ داده می‌شود: تفاوت بین دانشمندان طراز اول و افراد دیگر از لحاظ متغیرهای فکری و شخصیتی چیست؟ آیا این نوع تفاوت‌ها ارتباطی با حیطه‌های مختلف خلاقیت علمی دارند یا خیر؟ اثر عوامل ژنتیک در این متغیرها چه‌گونه است؟ آیا می‌توان از «استعداد علم» در افراد صحبت کرد؟

۳. علم و روان‌شناسی رشد. سئوال‌هایی از قبیل سئوال‌های زیر در این باره مطرح می‌شود: ارتباط خلاقیت علمی با محیط اولیه کودک چه‌گونه است؟ آیا زمینه و سابقه خانوادگی مهم است؟ و اگر این طور است، سهم تجارب مشترک بین افراد خانواده و تجارب غیر مشترک،

مجله معتبر چشم‌اندازهای علم روان‌شناسی (*Perspectives on Psychological Science*) نشریه رسمی «انجمن علم روان‌شناسی» (Association for Psychological Science)، شماره اول سال ۲۰۰۹ خود را به موضوع «ارتقای علم روان‌شناسی» اختصاص داده است. سردبیر مجله، از روان‌شناسان برجسته دعوت کرده است تا نظرات خود را در قالب مقاله‌هایی - اکثراً کوتاه - ارائه دهند. بیست و شش مقاله گردآوری و چاپ شده است: ۷ مقاله درباره بهبود وضع پژوهش، ۴ مقاله درباره اخلاق، ۹ مقاله درباره نشر و ویرایش، ۳ مقاله درباره آموزش و ۳ مقاله درباره مسائل اجتماعی. اگرچه این مقاله‌ها عمدتاً وضع روان‌شناسی در آمریکا را مدنظر قرار داده‌اند، اما مطالعه آن‌ها برای متخصصان روان‌شناسی و علوم وابسته در سایر جوامع نیز از اهمیت زیادی برخوردار است. در این جا به نکاتی در این مقاله‌ها که درباره بهبود وضع پژوهش ارائه شده است، اشاره می‌کنیم. توجه به این نکات، شاید برای وضع روان‌شناسی و علوم رفتاری و شناختی در جامعه ایران، خالی از فایده نباشد. البته، باید اذعان کرد که مسائل روان‌شناسی در ایران، متفاوت از مسائل روان‌شناسی در آمریکاست. اما به هر حال، علاوه بر بررسی عوامل و شرایط اقلیمی، فرهنگی و اجتماعی جامعه خودمان، آگاهی از نگاه جوامع دیگر شرقی و غربی به وضع روان‌شناسی از لحاظ رشته تحصیلی و کاربردی، امری اجتناب‌ناپذیر است.

یکی از نویسندگان، به کثرت و تنوع شاخه‌های روان‌شناسی - که در حال حاضر حدود ۵۶ شاخه را شامل می‌شود - اشاره می‌کند. اما معتقد است که شاخه بسیار